

Allah Sevgisine Muhabbetullah'a Ereilmek

Kaynaklarımızda "din" kelimesi kavram olarak şöyle tarif edilmiştir: "Din, akıl sahiplerini, kendi irâdeleriyle dünyâda salâha, inşası felâha sevkeden, Allah tarafından konulmuş bir kanundur". Başka bir ifâdeyle, Din, Allah ile kul arasındaki münâsebeti düzenleyen, Allah tarafından konulmuş bir kanundur. Nasıl olur "Allah ile kul" arasındaki münâsebet? Konu yakından incelendiğinde Allah ile kul arasındaki münâsebetin dört şekilde tezahür ettiğini görürüz:

1.Ontolojik Münâsebet: Yaratıcı ve Yaratılan şeklinde. Bu münâsebetin anlamı şudur: Yüce Allah (cc) bütün varlık âleminin yegâne yaratıcısıdır. O'nun "hâlık" ism-i şerifi varlık âlemi üzerinde her an tecellî etmektedir. Mü'min, Yüce Rabbinin bu tecellisini gerek kendi üzerinde gerekse etrafında eşya üzerinde olup biten şeylerle her an görür ve idrak eder. Bu tecellîler karşısında kemâl-i hürmetle eğilir ve kendini "Yaratılanların en güzeli olan Allah ne yücedir"2 demekten kendini alamaz. Mü'minin zihni dünyâsı varlık âlemindeki her şeyi bu idrak içindekavrar ve hep bu düşünce etrafında itikâdî bütünlüğünü korumaya, yaradanından bir an olsun gâfil olmamaya çalışır.

2.Haberleşme Münâsebeti: Bu münâsebet dikey bir münâsebettir. Kulun Yüce Rabbiyle olan haberleşme münâsebeti Vahy ve Duâ şeklinde olur. Allâh'ın (cc) kuluna hitâbî Peygamberler aracılığıyla vahiy olur; kulun Allâh'a (cc) karşı olan iltica ve niyazi O'na ibâdet ve duâ ile olur.

3.Rabb-Kul Münâsebeti: Bu münâsebet de kulun Rabbinin tâzim edip yüceltmesi, O'nun emirlerine boyun eğmesi, acziyet ve tevâzu içinde kul olduğunu itiraf etmesi şeklinde olur. Bu münâsebeti kurmanın yolu, gerekli kulluk bilince sahip olmaktır. Kur'ân'da bu husus şöyle vurgulanır: "Ey îmân edenler, Allâh'a hakkıyla saygı gösterin !.."³

4.Ahlâkî Münâsebet: Bu da mü'minin bütün tutum ve davranışlarda ahlâkî olması, Allah ve Rasûlü'nün beyân edip açıkladığı ahlâkî değerleri koruması, Allâh'ın kulları arasındaki ilişkilerini "ahlâkî olma" çerçevesinde kurması ve bu konuda son derece hassas olması demektir. Çünkü bunun bir ucunda "kul hakkı" dediğimiz mânevî sorumluluğu son derece büyük olan bir "hak ihlali" söz konusudur. İşte bütün bu münâsebetelerin hakkıyla yerine getirilmesi, ancak Allâh'ın (cc) emirlerine, Rasûlü'nün (sav) sünnetine kâmil bir îmân ve tam bir teslimiyetle mümkün olur. Bunu gerçekleştirecek temel esas, Allah sevgisi, muhabbetullah'tır. Muhabbetullah, müslüman olarak yaşamın temel esasıdır. Kalbinde Allâh'a (cc) ve O'nun yaratıklarına karşı sevgi zâfiyetinde olan kimseler, îmân zâfiyeti içindedirler. Bunun için Peygamber Efendimiz (sav), "Îmân etmedikçe cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe de îmân etmiş sayılmazsınız" 4 buyurmuşlardır. Yine bir başka hadislerinde şöyle buyurmuştur: "Rab olarak Allâh'ı, din olarak İslâm'ı ve Peygamber olarak Hz. Muhammed'i (sav) kabul eden/ sünnetini benimseyip kabul eden kimse îmânın tadını tatmıştır." Bu hadiste ifâde edilen (ضري) kelimesinin mânâsında "hoşnut olmak, istemek, seve seve kabul etmek, teveccüh, cânî gönülden istemek" mânâları vardır. Birbirine yakın olan bu mânâların hepsi "sevgi ve muhabbeti" anlatmaktadır. Buna göre hadis-i şerifin mânâsı şöyle olur: "Rab olarak Allâh'ı, din olarak İslâm'ı ve peygamber olarak Hz. Muhammed'i (sav) cânî gönülden isteyip kabul eden kimse îmânın tadını tatmıştır."

5" Tasavvufta mânevî hâl olarak kabul edilen muhabbetin üç çeşidinden bahsedilir. Bunların ilki halkın muhabbetidir. Sevenin sevdiğini gönülden tutup ona itâat etmesi bu tür muhabbetin şartıdır. İkincisi hakikat ehli dürtüst mü'minlerin muhabbetidir. Bu türde muhabbet ehli arzu ve heveslerinden arınarak sevdiğinin iradesine göre hareket etmeyi esas alır. Üçüncüsü siddıklar ve âriflerin muhabbetidir. Sırf Allâh'ın kadim olan sevgisine yönelmekten ve bu konudaki marifetten kaynaklanan bu muhabbet, Cüneyd-i Bağdâdî'nin dediği gibi seven kendi vasıflarının yerine sevgilisinin vasıflarına bürünür."

6 Gazzâlî'ye göre insan kendini, kendisine iyilik yapanı, iyilik sever kimseyi, güzeli ve ahengi sever. Bu yönden sevmeye en çok lâyık olan ise Allah'tır. Çünkü kendini ve kendisine iyilik yapanı seven bir insanın ona varlığını veren, gerek ona gerekse herkese bol bol iyilik yapan Rabbi'ni sevmesi gerekir. Ayrıca güzeli seven insan kendisi iyi ve güzel (cemil) olup bütün iyiliklerin, güzelliklerin yaratıcısı olan Allâh'ı da sever. Allâh'ın adalet, merhamet gibi bazı sıfatlarının bir ölçüde insanda da bulunması ikisi arasında bir tenasübün mevcut olduğunu, dolayısıyla bu açıdan da insanın en çok Allâh'ı sevmesi gerektiğini gösterir.

7 Sevginin en üstün derecesi Allâh'ı bütün kalbiyle sevmektir. Sevenler kendilerini sevdikleriyle şartlı ve ona bağlı hâle getirirler. Bu sebeple kim Allâh'a ihlâsla bağlanmışsa artık Allah onun kalbinin mahbubu, mâbudu ve maksûdu olmuş demektir.

8 Sonuç olarak sevgi bütün makamların vardığı son noktadır.

9 Peki böyle bir muhabbet duygusu nasıl kazanılacaktır? Onun yolunu da gerek Kur'ân-ı Kerim âyetlerinden ve gerekse Efendimiz'in (sav) hadislerinden öğreniyoruz. O da en kısa ifâde ile: Allah ve Rasûlü'ne itâat etmek'tir. Bu temel ilkeyi gerçekleştirmek için yüzlerce ilmihal (inancın pratik hayata nasıl geçirileceğini açıklayan, hâl ilmi/davranış ilmini açıklayan) kitapları, otuziki farzlar, elli dört farzlar vb. şeklinde ilmi özetlemeler ihtiva eden nice risâleler yazılmıştır. Nihâi hedef, "Kul Rabb münâsebeti"ni iyi ve doğru kurmak, Rabbi'nin rızasını/hoşnutluğunu kazanması için mü'minlere yol göstermek, onun Allah sevgisi içinde hem dünyâda hem de âhirette saâdete ermesini sağlamaktır. İnsanın en önemli yaratılış gayesi de zaten bundan ibârettir; yani Allâh'ın rızasını/hoşnutluğunu ve sevgisini kazanmak. Biz Allâh'ı sevelim Allah da bizi sevsin. Evet Allâh'ın (cc) rızasına ermenin, O'nun hoşnutluğunu kazanmanın, muhabbetullah/ Allah sevgisiyle dopdolu olmanın tek yolu var o da Allah ve Rasûlü'ne itâat etmek. Kur'ân-ı Kerim'in bütün âyetleri, Efendimiz'in (sav) bütün hadis-i şerifleri bize hep bunu telkin ediyor. Eğer bunun açılımını yaparsak kısaca şöyle ifâde edebiliriz,

Allah sevgisine ulaşabilmek için:

- 1.Allah ve Rasûlü'nün emirlerine uymak (İTTİBA)
- 2.Allah ve Rasûlü'nün yasaklarından sakınmak uymak (İCTİNAB)
3. İttiba ve ictinâb etmekte samimiyet (İHLAS)
4. Her durumda Allâh'a sığınmak (İLTİCA)
5. Devamlı nefsin kontrol altında tutmak (MURÂKABE)
6. Yapılan her işin ilâhî rızaya uygun olması (SÂLİH AMEL)
7. Hesap vermeye hazır olmak (ÂHİRET İNANCI)
8. Hakkı tâzim etmek, mahlûkata şefkat göstermek
- 9.Allah için sevmek ve Allah için buğuz etmek
10. İyiliği emretmek kötülükten sakındırmak (EMRİ BİL-MÂRUF NEHYİ ANİL-MÜNKER)
11. Adâleti ikâme etmek.
12. İ'lây-ı kelimetullah için mal ile, can ile (zamanın gerektirdiği durum ve şartlara göre ilimle, kalemle vb.) cihâd etmek
- 13.Sabretmek
- 14.Mütevâzî olmak
- 15.Mütevakkil olmak

16. Hayırda yarışmak

Bu sayıyı daha da çoğaltabiliriz. Gazzâlî, insanda muhabbetin mevcudiyetini gösteren işaretlerden bahsederken, sevgiyi kökü yerde, dalları gökte, meyveleri dilde, organlarda ve gönüllerde bulunan bir ağaca benzetir. Bu engin ve şumûllü sevgi, insanı sevdikleriyle dostluğa, onlara yardımcı olmaya, canıyla, malıyla ve diliyle sevdiklerine zarar vermekten sakınmaya yönelir. Y azımızı Sehl bin Abdullah et-Tusterî'nin sözüyle bitirelim: "Muhabbet sürekli tâate sarılmak ve O'na muhalefet olan şeyden kaçmaktır." (Vallahua'lemubi's-sevâb)

Dipnotlar:

- 1- Eskişehir Osmangazi Üniv. İlâhiyât Fak. Öğr. Üyesi
- 2- Mü'minûn, 14
- 3- Âl-i İmran, 102
- 4- Müslim, İmân, 94, EbûDâvûd, Edeb, 13
- 5- Tirmizî, V, 14, ha: 2623
- 6- Serrâc, s. 86-87'dan naklen Uludağ, S., DİA, XXX, 386-387 "Muhabbet" mad.
- 7- İhyâ, IV 300-307'dan Uludağ, S., DİA, XXX, 386-387 "Muhabbet" mad.
- 8- A. g. e., IV, 316'dan Uludağ, S., A. g. e., göst. yer.
- 9- A. g. e., IV, 337'dan Uludağ, S., A. g. e., göst. yer
- 10- KuşeyriRisalesi, s.345 11- KuşeyriRisalesi, s.345